

“GƏNC FERMER” LAYİHƏSİNİN UĞURLARI

Afər Kərimov,

Lənkəran Peşə Liseyinin direktoru

e-mail: afər_k@mail.ru

Bir çox inkişaf etmiş ölkələrin tədris prosesində təhsilalanların yeni biliklərə yiyələnməsi, habelə muasir dövrdə aktual olan yumşaq bacarıqların (soft skills) əldə olunması üçün layihəyönümlü (layihələr vasitəsi ilə öyrənmək) tədris prosesinin tətbiqindən geniş istifadə edilir. Sual oluna bilər ki, niyə məhz layihələr vasitəsi ilə? Çünki layihəyönümlü tədrislə öyrənən həm təhsilverənlər, həm də təhsilalanlar olur. Bu isə öz növbəsində müəssisə daxilində əməkdaşlığı artırmaqla bərabər, təhsilalanları real həyatla daha çox əlaqələndirir. Digər tərəfdən isə, layihəyönümlü təhsilin daha bir üstün cəhəti ondadır ki, qarşıya qoyulan nəticələri əldə etmək üçün hər bir müəssisənin şəraitinə (zəif maddi-texniki baza olsa belə) mövcud olan imkanlar kimi baxa bilərsiniz. İlk baxışdan sadə görünsə də, layihələrlə tanış olmaq və öyrənmək üçün təhsil müəssisəsi bir neçə əsas meyarlara cavab verməlidir ki, bunlardan ən əsası şəffaf və ədalətli mühitin, təşkilatdaxili ünsiyyətin yüksək səviyyədə olmasıdır.

Peşə təhsilinin qarşısında qoyulan vəzifələri – təhsilverən və təhsilalanların şəxsi inkişafı üçün peşə təhsili müəssisələrində yaradıcı mühitin formalaşması, peşə təhsilinin imicinin cəmiyyətdə yüksəldilməsi, peşəyönümlü işlərin artırılması, tədris vaxtı əldə olunan nəzəri biliklərin real həyatda istifadə etmək imkanlarının və işəgötürənlərlə əməkdaşlığın artırılması, gənclərdə sahibkarlıq düşüncə tərzinin formalaşdırılması və onların əmək bazarına daha tez inteqrasiya olunması, **Lənkəran Peşə Liseyində**

mövcud olan maddi-texniki bazanı, kadr imkanlarını, sosial əlaqələri və təcrübələri nəzərə alaraq qərara gəldik ki, qarşımıza qoyulan bu vəzifələri icra etmək üçün tədris və istehsalat dövründə liseyimizdə kiçik layihələrin reallaşmasını həyata keçirək. Bu formatda iş özünə-inamımızı artırmaqla yanaşı, əldə olunan nəticələri təhlil etmək və gələcəkdə də daha böyük layihələrdə iştirak etmək imkanlarımızı artırıcaqdır. Bu məqsədlə müxtəlif sahələrdən ekspertləri dəvət etməklə, liseyimizdə hər ixtisas qrupları üzrə biznes planlarının müsabiqəsini reallaşdırdıq və bu planların icrası nəticəsində müxtəlif sosial-iqtisadyönümlü layihələri uğurla həyata keçirə bildik. Məsələn, biz Lənkəranın 10-dan artıq körpələr evi-uşaq bağçasında “qaynaqçı” və “çilingər santexnik” ixtisas qruplarının həyata keçirdiyi sosial layihələr nəticəsində bu müəssisələrdə yelləncəklərin qurulmasında və içməli suyun çəkilməsində, həmçinin ekoloji layihələr çərçivəsində “bitkiçilik” ixtisas qrupları ilə Lənkəran və Astaranın məktəbəqədər tərbiyə müəssisələrinin həyatıyanı ərazilərində 300-dən artıq meyvə ağaclarının əkilməsində iştirak etmişik. “Baramaçılıq” ixtisas qrupları ilə barama istehsal edib, Şəki İpək MMC-yə təhvil vermişik. Bundan əlavə, “kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı üzrə fermer” ixtisas qrupları ilə Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Aqrar Məşğulluğun Artırılması Layihəsi (AMAL) çərçivəsində Meyvəçilik və Çayçılıq Elmi-Tədqiqat İnstitutunun Lənkəran filialında 8 hektar sitrus bağlarının salınmasında iştirak etmiş, habelə “çayçılıq və sitrus meyvəçilik” ixtisas qrupları ilə çay

tinglərinin əkilməsi və təbii qara çayın istehsalını həyata keçirtmişik.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev və Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın işğaldan azad olunan ərazilərimizdə bərpa işləri ilə bağlı çağırışlarına qoşularaq, Lənkəran Peşə Liseyinin “bitkiçilik” və “kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı üzrə fermer” ixtisas qrupları tərəfindən becərdilən 300-ə yaxın dekorativ ağaclarını Cəbrayıl rayonunun Cocuq Mərcanlı kəndinə göndərmişik. Bütün bu layihələrin icrası peşə təhsilinin nüfuzunun və peşəyönümlü işlərin artırılmasına, liseyin mühəndis-pedaqoji heyəti və tələbələrinin daha aktiv vətəndaş mövqeyinin sərgilənməsinə, daha çevik formada bilik və bacarıqların əldə olunmasına yardımçı olmaqdadır.

Peşə təhsilinin qarşısında qoyulan əsas məqsədlərdən biri də təhsilalan gənclərdə sahibkarlıq düşüncə tərzinin formalaşdırılmasıdır. Gənclər cəmiyyətin ən aktiv bir hissəsi olduğu üçün onlar regionların və ümumən Azərbaycanın iqtisadi inkişafında daha səmərəli və faydalı iştirak etmək imkanlarına malikdirlər. Gənclər arasında sahibkarlıq biliklərinin və düşüncə tərzinin formalaşması, populyarlaşması, onların müxtəlif sahibkarlıq fəaliyyətinə qoşulmaları, həm ölkənin sosial-iqtisadi imkanlarının yaxşılaşdırılmasında, rəqabətqabiliyyətinin artırılmasında, həm də məşğulluq problemlərinin həll olunmasında müsbət rol oynaya bilər. Qeyd olunanları nəzərə alaraq,

Lənkəran Peşə Liseyi və “Müasir Gənclərin İnkişafına Dəstək” İctimai Birliyi Heydər Əliyev Fondunun təsis etdiyi “Regional İnkişaf” İctimai Birliyinin (RİİB) Azərbaycanda ilk dəfə olaraq elan etdiyi “Sosial Layihələr” müsabiqəsində birgə iştirak etməyə qərar verdi. Müsabiqəyə birgə

təqdim etdiyimiz “**Gənc Fermer**” layihəsi müsabiqədə qalib layihə kimi seçildi.

Layihənin əsas məqsədi Lənkəran rayonunda ənənəvi sahələrdən olan çayçılığın inkişafı üçün ting yetişdirilməsinin təşviqi və bu sahədə çalışan mütəxəssislərin potensialının üzə çıxarılması, gəncləri lokal layihələrə cəlb etməklə, onların məşğulluğunun təmin edilməsindən ibarət idi.

“Gənc Fermer” layihəsində niyə məhz çayçılıq sahəsində gənclərin məşğulluğunun artırılması istiqamətinə diqqət cəkmışdık?

Bildiyimiz kimi, ölkədə qeyri-neft sektorunun inkişafına yönəldilən dəstək proqramları kənd təsərrüfatı sahəsində sahibkarlığın inkişafı üçün yaxşı mühit yaradıb. Bu sahənin inkişaf etdirilməsi üçün Azərbaycan Respublikası Prezidentinin imzaladığı fərman və sərəncamları gənclər üçün çox yaxşı perspektivlər və imkanlar açır. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin imzaladığı çayçılığın inkişafı ilə bağlı Dövlət Proqramına əsasən, ölkəmizdə çay plantasiyalarının sahəsi artırılmalıdır. Dövlət Proqramının icrası ilə bağlı bu sahədə kadr hazırlığının həyata keçirilməsi üçün Lənkəran Peşə Liseyində “çayçılıq və sitrus meyvəçilik” ixtisası açılıb.

Dövlət Proqramına uyğun olaraq çay plantasiyalarının artırılması (qeyd: 1 ha çay plantasiyasının salınması üçün 20.000 ədəddən artıq çay tingi istifadə olunur) Lənkəran iqtisadi regionunda çay tingçiliyi sahəsində fermer təsərrüfatlarının yaradılmasına və gənclərimizin bu sahədə biznes qurmalarına şərait yaradır. Çünki Dövlət Proqramının icrası məqsədi ilə ölkəmizdə milyonlarla çay tingləri yetişdirilməlidir. Bu baxımdan da Lənkəran Peşə Liseyinin və MGİD İB birgə təqdim etdiyi və RİİB-in dəstəyi ilə icra olunan “Gənc Fermer” layihəsi sosial problemlərin həllinə yönəldilməklə yanaşı, eyni zamanda regionda gənclərin aqrar məşğulluğunu artırmaq üçün bir biznes modeli təşviq edir. Layihənin icrası aşağıdakı mərhələlərdən ibarət olmuşdur:

- **Layihə haqqında məlumatlandırma və iştirakçıların seçilməsi.**
- **Təlimlərin keçirilməsi, ekspert məsləhətləri.**
- **Çay tinglərinin əkilməsi və becərdilməsi.**
- **Yetiştirilən çay tinglərinin satışının təşkili.**
- **Layihə iştirakçılarından çay tingçiliyi sahəsində özəl biznes qurmaq istəyənlərə texniki**

yardımın göstərilməsi.

- *Çay tinglərinin çoxaldılması ilə bağlı metodiki vəsaitin hazırlanması.*

- *Gənc Çayçılar Assosiasiyasının yaradılması.*

Layihənin icrasının əsas müddəti pandemiya ilə əlaqədar sərt karantin rejiminə təsadüf etməsinə baxmayaraq, layihə komandası təlimlərin əksəriyyətinin **onlayn formada** keçirilməsinə nail oldu. Layihə çərçivəsində Lənkəran Peşə Liseyində layihə iştirakçıları ilə birgə 7500 çay tingi yetişdirildi və bu tinglərin 6300 ədədində yüksək keyfiyyət əldə edildi. Layihənin şərtlərinə uyğun olaraq, yetişdirilən yüksək keyfiyyətli 6300 çay tingi çayçılıqla məşğul olan yerli fermerlər tərəfindən alındı. Bu biznes prosesindən əldə olunan gəlirin 40%-i layihədə iştirak edən Lənkəran Peşə Liseyinin 5 tələbə və

məzununa çayçılıq sahəsində öz şəxsi tingçilik təsərrüfatlarının yaradılması üçün texniki yardım kimi verildi. Layihənin icrasından bəhrələnən gənclər artıq öz ailə təsərrüfatlarında çay tingçiliyi biznesinin qurulması istiqamətində işlərə başlayıblar. Çay tinglərinin satışından əldə olunan gəlirin 60%-i isə Lənkəran Peşə Liseyində yenidən çay tinglərinin əkilməsi və növbəti 5 tələbə və məzuna bu istiqamətdə şəxsi biznes qurmalarına yardım edilməsi üçün nəzərdə tutulub.

2021-ci ilin fevral ayında Lənkəran şəhərində “Xəzər Palace” otelində “Gənc Fermer” layihəsinin yekun tədbiri keçirilib. Tədbirdə Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinin deputatları Rüfət Quliyev, Şahin Seyidzadə, RİİB nümayəndələri, Lənkəran Dövlət Aqrar İnkişaf Mərkəzinin rəhbərliyi, layihənin iştirakçısı olan gənc fermerlər, Müasir Gənclərin İnkişafına Dəstək İctimai Birliyinin rəhbərliyi və Lənkəran

Peşə Liseyinin əməkdaşları iştirak ediblər. Tədbir iştirakçılarına layihə və onun icrası haqqında ətraflı məlumatlar verilib. Layihə iştirakçısı olan gənc fermerlər təltif olunub, layihənin davamlılığı və gənclərin aqrar sektora daha aktiv qoşulmaları üçün digər layihə iştirakçılarına da çay tingçiliyi sahəsində biznes qurmaları üçün yeni dəstək mexanizmləri müzakirə olunub. Tədbirdən sonra qonaqlar liseydə “kənd təsərrüfatı” ixtisası üzrə təhsilə alanlar üçün yaradılan şəraitlə tanış olublar və layihə çərçivəsində çay tingçiliyi sahəsində yeni biznes quran gənc fermerlərin təsərrüfatlarına baxış keçiriblər.

Bu layihə ilə Lənkəran Peşə Liseyi aşağıdakı nəticələri əldə edib:

- *Peşə təhsili müəssisəsi dövlət aqrar siyasətinin yerlərdə icrasının təminatçısı kimi çıxış edir.*

- *Gənclərin aqrar məşğulluq imkanları artır.*

- *Peşə təhsili müəssisəsi tələbə və məzunlarının inkişafı üçün biznes inkubator rolunu oynayır.*

Beləliklə, layihə çərçivəsində formalaşan kiçik biznes modelinin bu formada qurulması layihənin davamlılığının təmin olunmasına xidmət edəcək. Layihə çərçivəsində liseydə müvafiq ixtisaslar üzrə təhsil alan, bu sahə üzrə məzun olan və regionda çayçılığın inkişafında yaxından iştirak edən gənclərdən ibarət “Gənc Çayçılar Assosiasiyası”nın yaradılması da nəzərdə tutulub. Yaradılması nəzərdə tutulan Assosiasiya regionda çayçılıqla bağlı həyata keçirilən bütün layihələrdə aktiv iştirak etməyə və bu sahədə yeni layihələr icra etməyə çalışacaq. Belə layihələrin icrası ilə gənclər aqrar sahəyə qoşulmaqla, öz dayanıqlı bizneslərini qurmaq imkanlarını qazanırlar. Bu layihə göstərdi ki, peşə təhsili müəssisələri müxtəlif layihələrin icrasının təşəbbüskarı olmaqla, ölkəmizdə peşə təhsilinin imicini və ictimai statusunu yüksəltməklə yanaşı, gənclərimizin inkişafı üçün biznes inkubator rolunu oynaya bilər. Peşə sahəsində təhsil alan gənclərimiz məzun olanda artıq öz ideyalarını reallaşdırmaq üçün real imkanlar əldə edə bilərlər ki, bu da öz növbəsində ölkəmizin sosial-iqtisadi rifahının yüksəldilməsində böyük rol oynayır.